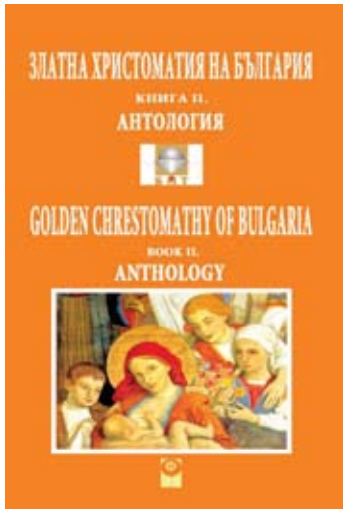

ЗЛАТНА ХРИСТОМАТИЯ НА БЪЛГАРИЯ”.

КН. II АНТОЛОГИЯ

Стефка Илиева

stef_ilieva@yahoo.com

Златна христоматия на България : Кн. II. Антология : Аналитико-синтетична архитектуроника на българското изящно слово от IX до XXI в. (Универсален информационен модел) : Учебно пособие по лексикография на академичното текстописане / Състав., послесловие: Н. Василев, А. Куманова ; Науч. консулт.: И. Паси, С. Денчев, М. Куманов. – София: За буквите – О писменехъ, 2014. – 1068 с. с ил. Ново електронно изд.: 2015. <sno.unibit.bg>

публициста, драматурга...), живописващ със (и чрез!) словото – пулсира една обща идея, чиято синтактика, семантика и прагматика пораждат смисъла на имплицативно обвързан триединен информационен код:

- Християнски идеали;
- Родови добродетели;
- Активна индивидуална ценностна позиция, подчинена на единосъщните християнски идеали и родови добродетели”.

Българските литературни антологии са неотделима част от българската литературна история.

Авторите на антологията „Златна христоматия на България” са ас. д-р Николай Василев и проф. д.п.н. Александра Куманова от Университета по библиотекознание и информационни технологии. Те отбелязват в предговора на изданието: „Логиката на лирическите и белетристичните творби, обобщени в антологията, винаги структурира фрагмент от една опознаваема семиотична диалектика, вкоренена в синтактиката, семантиката и прагматиката на художествената литература”. В масива от български произведения са включени автори като Св. св. Константин-Кирил Философ и архиепископ Методий, Св. Климент Охридски, Св. Константин Преславски, Черноризец Храбър, Йоан Екзарх, Св. Патриарх Евтимий Търновски, Св. о. Паисий Хилендарски, Петко Р. Славейков, Любен Каравелов, Христо Ботев, Иван Вазов, Пенчо Славейков, Йордан Йовков, Елин Пелин, Гео Милев, Николай Лилиев, Елисавета Багряна, Атанас Далчев, Никола Вапцаров, Иван Пейчев, Веселин Ханчев, Александър Геров, Александър Вутимски, Валери Петров, Павел Матев, Пеньо Пенев, Любомир Левчев, Константин Павлов, Владимир Башев, Петър Караангов, Христо Фотев, Иван Динков, Евтим Евтимов, Михаил Берберов, Елена Алекова, Георги Господинов...

Поредната антология на българската литература се крепи на разбирането, че е преди всичко антология на българското изящно слово. Затова в нея са включени най-високите образци от историята на 12-вековната българска художествена литературна традиция, които са резултат от реалното взаимодействие на църковни и просветни деятели, на писатели и езиковеди. Авторите отбелязват в предговора: „Тук генеалогично издържаните линии – автор : произведение : традиция : приемственост – изграждат еластична мегаметафора, чийто геном има повече фолклорен, затворен, консервативен, но почти винаги православен християнски произход. Оказва се, че в българския художествен идеал – който е идеалът на писателя (поета, белетриста,

Всяка литературна антология регистрира и своеобразно прераждане на литературното произведение.

На практика съставителите на литературни антологии творят, като събират „цветя от вече съществуваща цветна градина” по думите на съставителите.

Структурата на антологията е резултат от творенето от създателите ѝ на своеобразни литературни ерминии (обяснения, напътствия, описания), които узаконяват присъствието на автори, заглавия и литературни направления.

Антологията има два раздела: **I. Лирика** (I-CXLV номерирани названия)¹; **II. Епос** (1-121 номерирани названия) (общо: 266 творби).

До този подбор на най-добрите антологии се стига и в резултат на идеята, че при библиографирането на литературата около антологията акцентът е поставен върху по-малко известните и най-новите публикации, предвид наличието на следните приноси и ресурси:

1. **Литературно-художествени** сборници и антологии 1878-1944 : Библиогр. указ. : Т. 1 - / Състав. К. Ставрев. – С. : Акад. изд. М. Дринов, 2003. – (БАН. Инст. за лит., Нар. библ. Св. св. Кирил и Методий. Център за нац. библиогр. Отд. Ретроспективна библиогр.). – Т. 1. Ч. 1. Аналитична част. – 2003. – 907 с. : с ил.;

2. **Константинова, Е.:**

2.1. Антологии и сборници. // *Речник* на българската литература : Том 1 : А-Д. – С., 1976, с. 33-42;

2.2. „Антология на българската поезия” / Състав. Г. Милев (С., 1925. – 203 с.; 2. изд.: 1940. – 208 с.) // *Пак там*, с. 42;

2.3. „Антология на българската поезия” / Състав. К. Зидаров. (С., 1949. – 601 с.) // *Пак там*, с. 42-43;

2.4. „Антология на българската поезия” (В 2 т.) (С., 1969) (Ред. колегия: Ел. Багряна, Ив. Давидков, Г. Джагаров, П. Динеков, Мл. Исаев, В. Колевски, Ан. Стоянов). // *Пак там*, с. 43;

2.5. „Антология на новата българска литература” / Състав. Кр. Белев. Кн. I „Български поети” (С., 1940), кн. II „Български писатели” (С., 1940). // *Пак там*, с. 43;

3.3. **Информационните** ресурси на националната текуща регистрационна библиография на България за 2003–2014 г.

Извън обхвата на първоизточниците са представени:

- есето на Св. о. Паисий Хилендарски „История славяноболгарская...”;

- автобиографичната творба на Св. епископ Софроний Врачански „Житие и страдания грешнаго Софрония”.

Подробно са изучавани следните публикации:

Петканова, Д. Апокрифната литература в България. // *Стара българска литература* : Т. 1 : Апокрифи. – С., 1981, с. 5-27;

Грашева, Л. Поглед върху старобългарската ораторска проза. // *Стара българска литература* : Т. 2 : Ораторска проза. – С., 1982, с. 5-23;

1 Важна характеристика на раздел ”I. Лирика“ е преструктурирането на народната поезия, което следва възприети в науката жанрови схеми:

– КОСМИЧНИ – митични, легендарни, приказни...;

– РЕЛИГИОЗНИ – Новозаветни, Старозаветни...;

– СОЦИАЛНИ – мегдански, годожарски, сватбарски, трудови, хайдушки, юнашки...;

– БИТОВИ – семейни, обредни (лазарски...), любовни, гальовни, жаловни, хумористични...

Божилков, Ив. Българската средновековна историопис. // *Стара българска литература* : Т. 3 : Исторически съчинения. – С., 1983, с. 5-38;

Иванова, Кл. Житията в старата българска литература. // *Стара българска литература* : Т. 4 : Житиеписни творби – С., 1986, с. 5-33;

Милтенова, А. Естествознанието в средновековна България. // *Стара българска литература* : Т. 5 : Естествознание. – С., 1992, с. 5-23.

Като цяло антологията преpraща към „Кирило-Методиевската енциклопедия”² – забележително справочно-енциклопедично издание на плеяда учени с принос в интердисциплинарния медиевистичен контекст на XX–XXI в., където има най-нови и добре подбрани цитирания, включително и чуждестранни. Специално внимание е обърнато на възгледите на акад. П. Динеков, проф. К. Куев, проф. В. Велчев – автори на едни от най-значителните публикации по проблемите на антологията на българската литература (към този кръг по особен начин принадлежат и трудовете на проф. Николай Цв. Кочев).

В ”Приложения“ е създаден обширен справочно-библиографски апарат, поднесен под формата на:

- Библиографски списък на литература по антологията;
- Бележки към текстовете, посочени под NN I-XLI;
- Бележки към текстовете, посочени под NN XLII-CXLV;
- Бележки към текстовете, посочени под NN 1-4;
- Бележки, общи пояснения и приети съкращения, споменати в текстовете и посочени под NN 5-77;
- Речник на личните, географските и другите имена, споменати в текстовете и посочени под NN 5-77;
- Бележки към публикацията на Свети отец Паисий Хилендарски – „История славяно-болгарская...” – N 76;
- Бележки към публикацията на Свети епископ Софроний Врачански – „Житие и страдания грешнаго Софрония” – N 77;
- Бележки към текстовете, посочени под NN 78-121;
- Именен показалец;
- Показалец на заглавията;
- Ключови думи на публикациите, посочени под NN I-CXLV;
- Ключови думи на публикациите, посочени под NN 1-121;
- Списък на илюстрациите към публикациите, посочени под NN I-CXLV;
- Списък на илюстрациите към публикациите, посочени под NN 1-121.

Включените в приложенията библиографски данни (издания и литература) акцентират върху първата и последната известна публикация на творбата.

2 Кирило-Методиевска енциклопедия : В [4 т.] : Т. 1-4 / Ред. кол. Б. Ст. Ангелов и др. – С. : БАН, 1985-2003.

Т. 1 : А-З / Гл. ред.: П. Динеков ; Ред.: Л. Грашева, Св. Николова. – С., 1985.

Т. 2 : И-О / Гл. ред.: П. Динеков ; Ред.: Л. Грашева, Кл. Иванова, Ст. Кожухаров, Св. Николова. – С., 1995.

Т. 3 : П-С / Гл. ред.: Л. Грашева ; Ред.: Ек. Дограмаджиева, Кл. Иванова, Ст. Кожухаров, Св. Николова, Ана Стойкова. – С., 2003.

Т. 4 : Т-Я. Допълнение / Гл. ред.: Л. Грашева ; Ред.: Ек. Дограмаджиева, Св. Николова, Ана Стойкова. – С., 2003

В персоналните посочвания на всеки автор в приложенията са изтъкнати годините на раждане (и смърт) на твореца.

Материалът в антологията е структуриран по специално създадена обща периодизация (хронологическа класификация) на българската художествена литература за периода IX–XXI в. (до 2014 г. вкл.):

- I. Средновековна (IX-XIV в.);
- II. Предренесансова (XIV-XVIII в.);
- III. Ренесансова (1762-1876 г.);
- IV. Класическа (1876-1924 г.);
- V. Нова (1924-1942 г.);
- VI. Съвременна (1942-1956 г.);
- VII. Най-нова (1956 г. – ...).

В послеслова на антологията е показана историографията на българското художе-